

FINNVERA

Venäjän-vienti romahti – kuinka kävi suomalaisten vientiyritysten?

Rahoitus & kasvu -katsaus

1/2025, marraskuu

Sisällys

Tiivistelmä.....	2
Talouden tilannekuva.....	3
Valoa tunnelin päässä?.....	4
Venäjä siirtyi pelikentältä jäähylle.....	5
Myös vienti Ukrainaan väheni.....	7
Toimintaympäristö Ukrainassa haastava.....	9
Vienti Venäjälle loppui – kuinka kävi yrityksille?.....	9
Venäjälle vieneiden yritysten kehitys	10
Kuinka yrityskoko vaikutti vientiin Venäjälle?.....	11
Riippuvuus Venäjän markkinasta oli ongelma	13
Alueelliset erot yritysten välillä yllättävän pieniä	15
Viedäänkö Venäjälle muiden maiden kautta?.....	16
Voisiko Venäjän-viennin korvata Ukrainan viennillä?.....	19

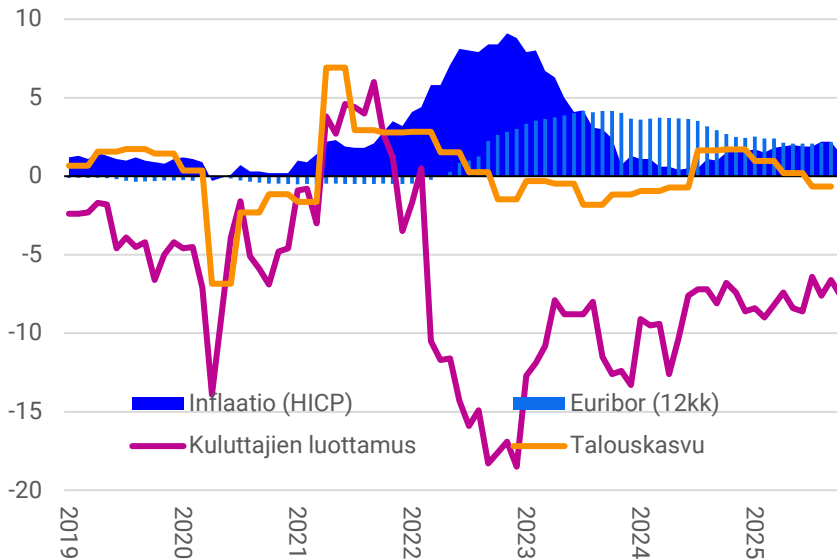
Tiivistelmä

- Suomen talouskasvu jatkuu epävarmana: inflaatio on tasaantunut ja korot laskeneet, mutta kuluttajien luottamus, korkea säästämisaste ja työttömyyden nousu hidastavat elpymistä. Kuluvan vuoden talouskasvu jää odotuksia matalammalle tasolle.
- Konkurssien kasvu on pysähtynyt ja suhdanneindikaattorit ovat parantuneet, mutta viimeisimmät luvut ja EU:n talousvertailu kertovat edelleen heikosta kasvusta Suomessa.
- Euroopan nopeampi talouskasvu luo toivoa, vaikka alustavien arvioiden mukaan Suomen oma talous supistui 0,9 % vuoden takaisesta.
- Venäjän raakalaismaisesta hyökkäyksestä huolimatta Suomesta viedään yhä tavaroita Venäjälle, pääosin metalleja, kemikaaleja ja lääkkeitä, vaikka volyymi on romahtanut ja kauppa tapahtuu tiukkojen pakoterajoitusten alla.
- Suomen vienti Ukrainaan on ollut vähäistä ja vaihdellut voimakkaasti, laskien jyrkästi Krimin miehityksen ja hyökkäyssodan seurauksena.
- Finnvera tukee vientiä Ukrainaan poikkeusjärjestelyin ja EU-yhteistyöllä, vaikka toimintaympäristö Ukrainassa on sodan vuoksi erittäin riskialtis.
- Kokonaisuutena Venäjälle vieneet yritykset eivät ole kehittyneet taloudellisilla mittareilla arvioituna merkittävästi heikommin kuin muut vientiyritykset.
- Taloudelliset tappiot ja myynnin lasku kohdistuu ennen kaikkea pieniin, alle 50 henkilön suuruisiin yrityksiin.
- Yritykset, joiden viennistä valtaosa suuntautui Venäjälle, menettivät vuosien 2021–2023 aikana 21 prosenttia tavaraviennistään ja niiden liikevaihto jäi vuoden 2021 tasolle. Sen sijaan vähäisen Venäjä-riippuvuuden yrityksillä tavaravienti kasvoi 10 prosenttia ja liikevaihto 11 prosenttia.
- Itäisessä Suomessa sijaitsevien ja muualla Suomessa sijaitsevien Venäjälle tavaravientiä harjoittaneiden yritysten kehitys oli isossa kuvassa samankaltaista vuosina 2021–2023. Tarkastelu ei kuitenkaan kata palveluvientiä Venäjälle eikä venäläisten matkailijoiden vaikutusta itäisen Suomen palvelu- ja matkailualoihin.
- Suomen tavaravienti kasvoi merkittävästi Venäjän naapurimaihin sodan alkamisen jälkeen, mikä viittaa kauttavientiin, mutta viime vuosina taso on normalisoitunut – poikkeuksena Armenia, Kirgisia sekä Georgia, joiden vienti jäi pysyvästi korkeammalle tasolle.
- Ukrainan vienti voisi osittain korvata menetettyä Venäjä-vientiä rakenteellisen samankaltaisuuden vuoksi, mutta mittakaavaero, sodan aiheuttamat vauriot ja logistiikkaesteet rajoittavat nopeaa kasvua; pitkällä aikavälillä jälleenrakennus ja EU-integraatio avaavat merkittäviä mahdollisuuksia erityisesti rakennus-, energia-, kone-, vesi- ja ICT-sektoreilla.

Talouden tilannekuva

Suomen talouskasvu on ollut hidasta kohta kahden vuosikymmenen ajan. Uutta ja pysyvää nousua on odotettu kuin kuuta nousevaa. Valitettavasti odotus jatkuu, joskin merkkejä kasvusta on näkyvissä. Toisaalta merkkejä kasvusta on nähty ennenkin. Tuorein data ei anna selkeää viitettä suuntaan tai toiseen, vaan epävarmuus Suomen talouskasvusta näyttää jatkuvan ainakin vielä jonkin aikaa.

Kuvio 1 Taloustilanne yhdessä kuvassa. Lähde: Macrobond.

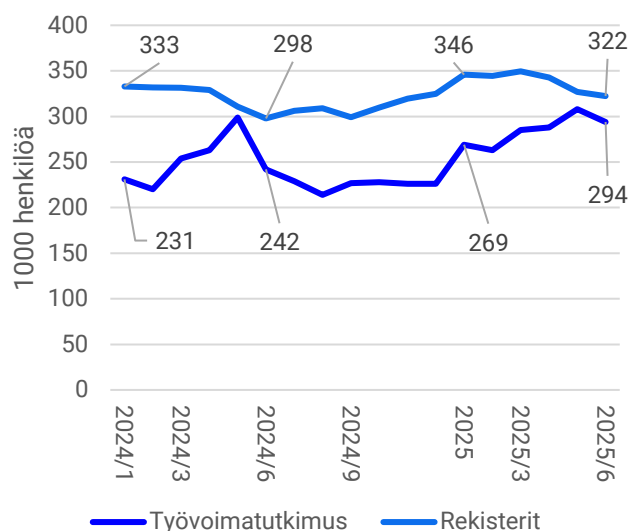
Kuluttajien luottamusta rokottanut nopea inflaatio on taakse jäänyttä aikaa. Näin ollen myös Euroopan keskuspankki on kyennyt keventämään rahapolitiikkaansa ja korot ovat laskeneet merkittävästi. Esimerkiksi euriborkorko ja inflaatio ovat tällä hetkellä suurin piirtein samalla tasolla eli riskitön reaalikorko on lähellä nollaa. Korkojen ja inflaation odotetaan pysyvän suurin piirtein ennallaan lähitulevaisuudessa, mikä tuo vakautta yritysten toimintaympäristöön. Toisaalta

koholla oleva globaali epävarmuus sekä kuluttajien heikko, vaikkakin hitaasti koheneva, luottamus talouteen vaikuttavat päinvastaiseen suuntaan. Kotitalouksien säästäminen on edelleen korkea, mikä hidastaa talouden elpymistä ja aiheuttaa harmaita hiuksia kuluttajille hyödykkeitä myyville yrityksille.

Valitettavasti uusin talouskasvuluku kuluva vuoden kolmannelta vuosineljännekseltä ei lisää optimismia nykytilanteeseen; bruttokansantuote laski vuodentakaiseen verrattuna. Kumulatiivisesti Suomen talouskasvu on kuitenkin vielä plussan puolella tänä vuonna, joskin vain hädin tuskin.

Työttömyys on ollut kasvussa, vaikka Työvoimatutkimuksen raportoimat kyselypohjaiset luvut todennäköisesti yliarvoivat ongelman suuruutta johtuen kasvaneesta työn tarjonnasta eli työvoiman määrästä. Rekisteripohjaisesti raportoitu työttömyys on sekin noussut, mutta vähemmän kuin kyselytutkimukseen perustuva luku. Vuoden 2025 kesäkuusta vuoden takaiseen verrattuna kyselyyn perustuva työttömyys on kasvanut yli 50 000 henkilöllä, kun rekistereissä havaitaan noin puolet tästä kasvusta. Luvut muuttuvat entistä epäsuhtaisemmaksi, jos nykytilaa verrataan vuoden 2024 tammikuuhun; työvoimatutkimuksen työttömyys on *kasvanut* 63 000, kun taas rekisteripohjainen työttömyys on *laskenut* 11 000 henkilöllä.

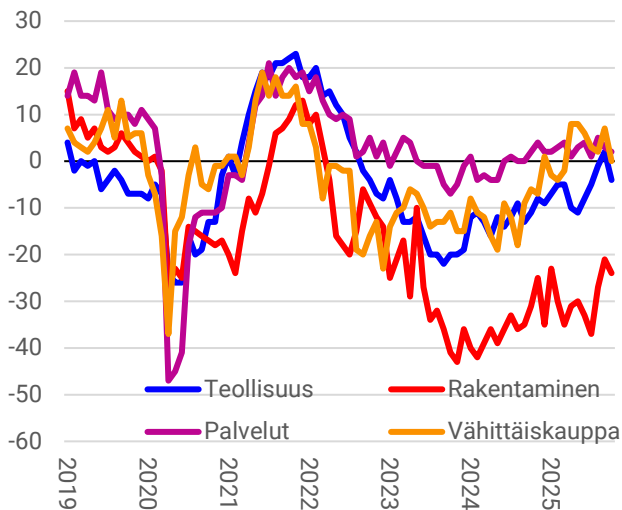
Kuvio 2 Työttömien määrä 2024/1–2025/6. Lähde: Tilastokeskus, Kela ja FIVA.

Valoa tunnelin päässä?

Vaikka edellisen luvun nykytilaa kuvaavat muuttujat ovat synkän puoleisia, tulevaisuuteen katsovat indikaattorit antavat kaksijakoista signaalia. Konkurssien määrän kasvu on pysähtynyt, joskin konkurssiin haettujen yritysten lukumäärä on vielä suuri. Rakentamisen toimialan konkurssimäärät ovat vähentyneet jo yli vuoden verran. Tyypillisesti konkurssitilasto on taaksepäin katsova indikaattori, eli konkurssien määrän kasvun loppuminen viittaa ainakin heiveröiseen suhdannekäänteeseen. Konkurssiin menneiden yritysten työntekijämäärä on jo laskenut huippulukemista.

Kuvio 4 Elinkeinoelämän suhdanneindikaattorit.
Lähde: Macrobond.

Euroopan komission julkaisemat alustavat estimaatit tämän vuoden kolmannelta neljännekseltä viittaavat myös siihen, että Suomen talouskasvussa on hyvän alkuvuoden jälkeen ongelmia. Tuoreen, joskin alustavan, tilaston mukaan Suomen talous supistui 0,9 prosenttia verrattuna vuodentakaiseen. Muu EU on jo kasvun tiellä. Tämä on sekä hyvä että huono uutinen. Huono uutinen on kysymys siitä, miksi Suomi ei kasva muiden maiden tahdissa. Hyvä uutinen on siinä mielessä, että Eurooppa on ylivoimaisesti Suomen tärkein kauppamarkkina, joten Euroopan nopeampi talouskasvu tihkuu ennen pitkään myös Suomen talouteen.

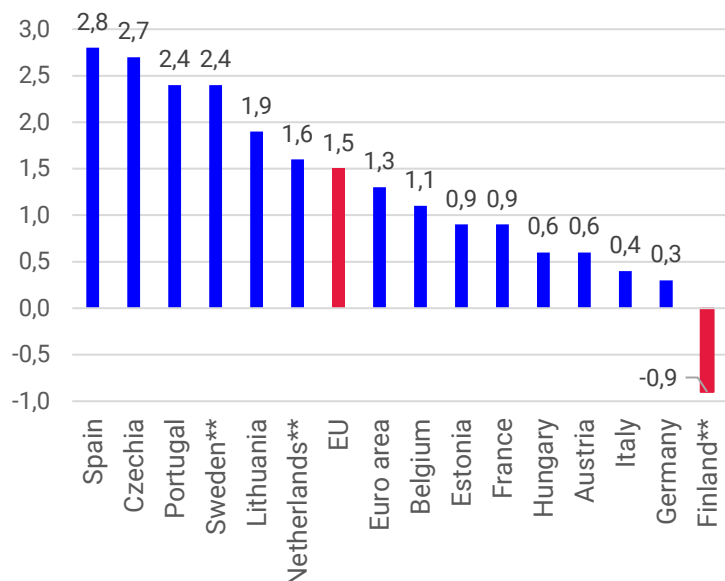
Kuvio 3 Vireille pannut konkurssit (yritykset ja työntekijät), liukuva vuosisumma. Lähde: Macrobond.

Elinkeinoelämän suhdanneindikaattorit ovat parantuneet jo noin kahden vuoden ajan, joskin valitettavasti tässäkin tapauksessa viimeisin datapiste näyttää alaspäin. Toisaalta yhden kuukauden mittaustulokseen on aina syytä suhtautua varauksella, koska olennaisempaa on hieman pidemmän ajan muutoksen suunta.

Teollisuuden uudet tilaukset kertovat saman suuntaista tarinaa. Uusien tilauksien määrä on ollut kasvussa jo parin vuoden ajan, mutta viimeiset kaksi kuukautta ovat näyttäneet kaakkoon mm. metalli- ja kemianteollisuuden osalta.

Kuvio 5 Talouskasvu Euroopassa 2025Q3. Lähde: Eurostat.

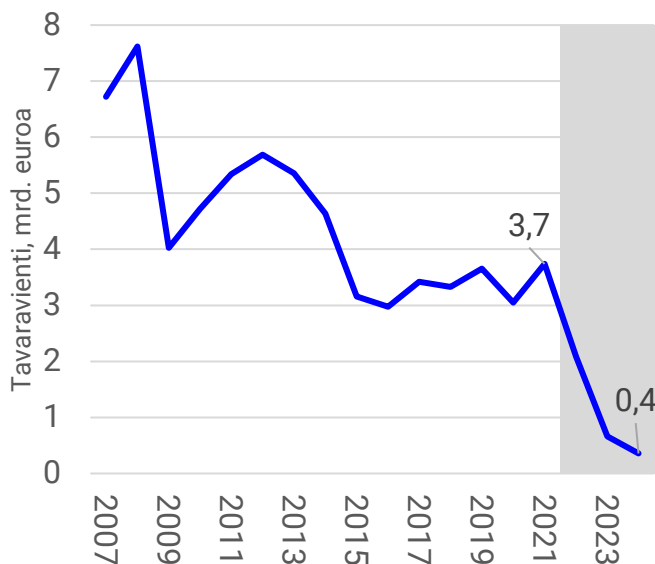

Venäjä siirtyi pelikentältä jäähylle

Vuonna 2014 Venäjä miehitti Ukrainalta Krimin niemimaan, minkä seurauksena Euroopan unioni ja Yhdysvallat asettivat Venäjälle suuntautuvalla viennille pakotteita. Vuoden 2014 Krimin miehityksen ja sitä seuranneiden EU:n pakotteiden jälkeen vienti tippui 13 prosenttia. Vuosina 2015–2021 vienti pysyi vakaalla, mutta selvästi aiempaa matalammalla tasolla, noin 3–3,7 miljardin euron vuositasolla (5,3–5,9 % kokonaisviennistä).

Vuoden 2022 Venäjän hyökkäys Ukrainaan ravisutti taas perusteellisesti Suomen ulkomaankaupan rakennetta. Venäjä oli pitkään yksi Suomen merkittävimpiä kauppakumppaneita. Vuonna 2013 tavaraviennin arvo oli noin 5,4 miljardia euroa, mikä vastasi lähes 10 prosenttia Suomen kokonaisviennistä. Suomen vienti Venäjälle romahti kuitenkin helmikuun 2022 jälkeen. Hyökkäyksen seurauksena EU asetti Venäjää kohtaan huomattavasti laajempia ja tiukempia talouspakotteita kuin vuonna 2014. Myös yhteiskunnallinen ja sosiaalinen paine pakotti yrityksiä pohtimaan kauppaa Venäjälle uudesta näkökulmasta.

Kuvio 6 Suomen tavaravienti Venäjälle 2008–2024, mrd. euroa. Lähde: Tulli.

Finnvera pysäytti vientitakuiden myöntämisen Venäjälle 22.2.2022. Vielä vuoden 2021 Venäjä oli Finnveran vientitakuuvastuissa viidenneksi suurin maa noin miljardin euron vastuillaan. Vuoden 2025 syyskuun lopussa vastuumäärä on takaisinmaksujen myötä pienentynyt 19 miljoonaan euroon, ja jäljellä olevat vastuut olivat ainoastaan kaksi prosenttia alkuperäisestä vuoden 2022 vastuumäärästä. Takaisinmaksut jatkuvat edelleen pakotesäännösten puitteissa. Maksujen kotiutuminen on hyvä uutinen Finnveralle, mutta eniten ovat hyötäneet suomalaiset yritykset, jotka olivat vakuuttaneet vientiään luottoriskien varalta.

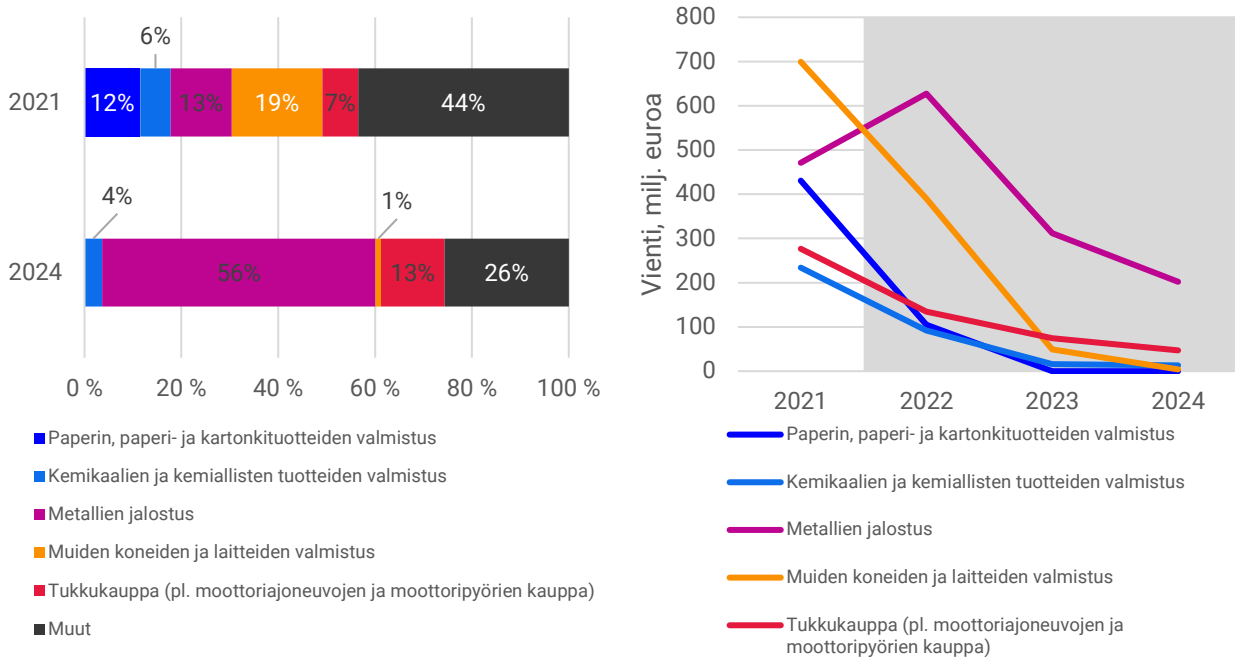
Pakotteet sekä yritysten oma-aloitteinen vetäytyminen Venäjän markkinoilta ovat rajoittaneet vientiä lähes kaikilla toimialoilla.

Vienti laski 46 prosenttia vuonna 2022, 68 prosenttia vuonna 2023 ja edelleen 46 prosenttia vuonna 2024. Yhteensä Suomen tavaravienti Venäjälle vähentyi noin 90 prosenttia vuosien 2021 ja 2024 välillä. Vuonna 2024 tavaravienti Venäjälle oli noin 360 miljoonaa euroa, mikä vastasi enää 0,5 prosenttia Suomen kokonaisviennistä. Viennin supistuminen on jatkunut edelleen vuonna 2025, jolloin ensimmäisellä neljänneksellä tavaravienti väheni 16 prosenttia ja toisella neljänneksellä 22 prosenttia vuoden 2024 vastaaviin ajankohtiin verrattuna.

Suomen tavaraviennin toimialaosuudet ovat muuttuneet huomattavasti vuosien 2021 ja 2024 välillä. Suurimmat toimialat vuonna 2021 olivat muiden koneiden ja laitteiden valmistus (19 %), metallien jalostus (14 %) sekä paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus (13 %). Näiden kolmen suurimman toimialan yhteenlaskettu osuus oli lähes puolet koko tavaraviennin arvosta.

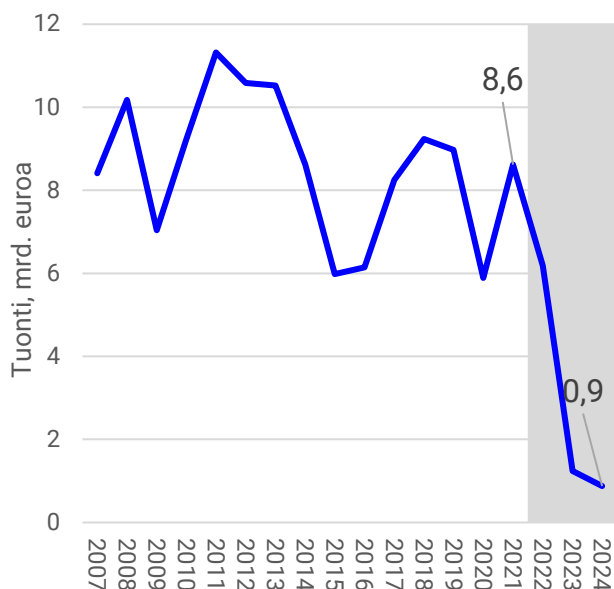
Vuonna 2024 tavaraviennin arvon toimialarakenne oli selvästi keskittyneempi. Metallien jalostus oli hallitseva toimiala muodostaen yksin 56 prosenttia tavaraviennin arvosta. Seuraavaksi suurimpina toimialoina olivat tukkukauppa (13 %) sekä kemikaalien ja muiden kemiallisten tuotteiden valmistus (4 %). Näiden kolmen suurimman toimialan osuus oli lähes kolme neljäsosaa viennistä Venäjälle. Myös metallien jalostuksen viennin arvo on laskenut vuodesta 2021 vuoteen 2024, mutta ei yhtä voimakkaasti, kuin muilla toimialoilla. Muilla toimialoilla yritykset ovat vetäytyneet lähes kokonaan Venäjän markkinoilta.

Kuvio 7 Venäjän-viennin toimialarakenne ja kehitys 2021–2024. Lähde: Tulli.

Perustellusti voi esittää kysymyksen, että minkälainen vienti Venäjälle on enää ylipäättänsä mahdollista? Läheskään kaikki tuoteryhmät eivät ole sanktioiden piirissä eli teoriassa laajamittaistakin laillista vientiä Venäjälle on mahdollista harjoittaa. Vainikkalan asema on edelleen auki, jota pitkin tavaroita virtaa jonkin verran Suomen ja Venäjän välillä. Toisaalta myös meriteitse tavara liikkuu Suomesta Pietarin satamaan. Venäjä on raa'an hyökkäyssodan aloittamisen jälkeen suljettu kansainvälisen maksujärjestelmän ulkopuolelle, mikä myös vaikeuttaa vientiä Venäjälle. Kiinnostava yksityiskohta on, että erityisesti kuparitavaroita viedään edelleen merkittävästi Venäjälle: vuonna 2024 yli 200 miljoonan euron arvosta.

Kuvio 8 Tavaroiden tuonti Venäjältä 2007–2024. Lähde: Tulli.

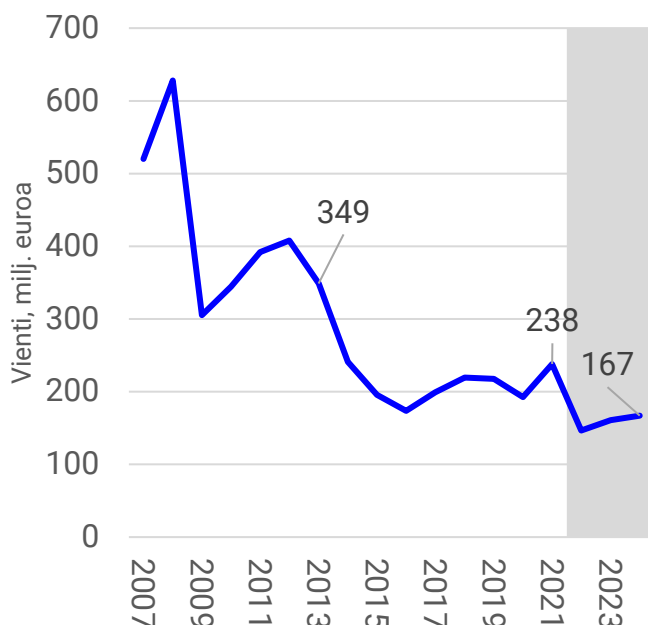
Tavaratuonti Venäjältä Suomeen on vähentynyt voimakkaasti Venäjän hyökkäyssodan myötä. Vuonna 2013 tuonnin arvo oli vielä 10,5 miljardia euroa. Krimin miehityksen jälkeen tuonti laski hieman alle 6 miljardiin euroon vuonna 2015, mutta toisin kuin vienti, se alkoi sen jälkeen elpyä. Vuonna 2021 Venäjältä tuotiin tavaraa noin 8,6 miljardin euron arvosta. Hyökkäyssodan alettua vuonna 2022 tavaratuonti kuitenkin romahti. Vuoteen 2024 mennessä tuonnin arvo oli enää noin kymmenesosa vuoden 2021 tasosta – 0,9 miljardia euroa. Tuonnin rakenne on samalla yksipuolistunut merkittävästi. Vuonna 2024 suurin osa tuonnista koostui metallien jalostuksesta (74 %), kemikaaleista ja kemiallisista tuotteista (11 %) sekä tukkukaupasta (8 %). Vertailun vuoksi metallien jalostuksen osuus oli vuonna 2021 vain 18 prosenttia, mikä korostaa tuonnin rakenteellista muutosta.

Myös vienti Ukrainaan väheni

Suomen vienti Ukrainaan on ollut historiallisesti huomattavasti vähäisempää kuin vienti Venäjälle. Venäjänviennin ohella myös Suomen tavaravienti Ukrainaan on vähentynyt sekä vuonna 2014 alkaneen Krimin miehityksen, että vuonna 2022 alkaneen Venäjän hyökkäyssodan jälkeen. Molemmat tapahtumat ovat heikentäneet Ukrainan taloutta ja lisänneet epävarmuutta kaupankäynnissä.

Kuvio 9 Suomen tavaravienti Ukrainaan 2007–2024.

Lähde: Tulli.

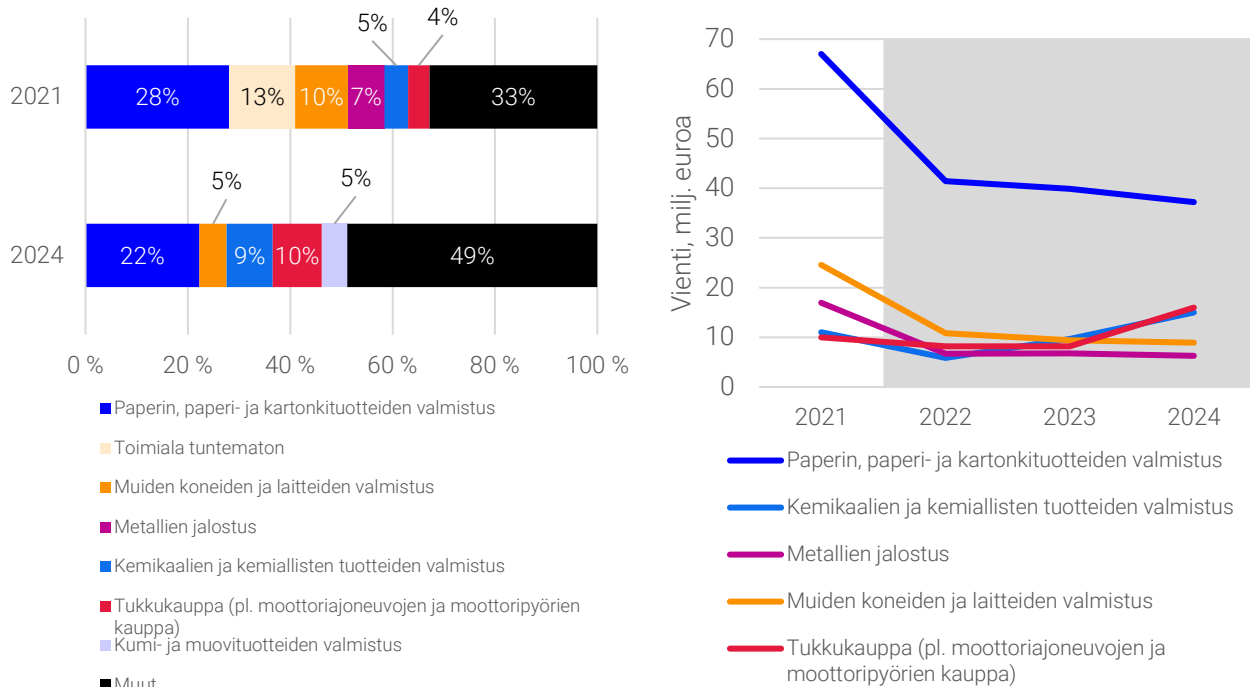
Suomen vienti Ukrainaan on vaihdellut voimakkaasti viime vuosina. Vuonna 2013 vienti oli noin 350 miljoonaa euroa, mutta laski seuraavina vuosina merkittävästi: vuonna 2014 pudotus oli 31 prosenttia, ja vuonna 2015 vienti väheni vielä 19 prosenttia. Ukrainan osuus Suomen kokonaisviennistä supistui samalla 0,62 prosentista (2013) 0,36 prosenttiin (2015). Viennin lasku jatkui vuoteen 2016 asti, jolloin kokonaisvienti Ukrainaan oli enää puolet vuoden 2013 tasosta. Samaan aikaan myös vienti Venäjälle supistui, mutta hieman vähemmän – noin 44 % vuosina 2013–2016.

Vuonna 2022 sodan alkamisen jälkeen vienti Ukrainaan väheni jälleen voimakkaasti, tällä kertaa 38 prosenttia. Seuraavina vuosina nähtiin kuitenkin lievää elpymistä.

Finnveran vientitakuiden myöntäminen pysähtyi helmikuussa 2022 myös Ukrainaan, koska yleissääntö on, ettei sotaa käyvään maahan voida myöntää rahoitusta. Finnvera on kuitenkin poikkeuksellisesti voinut käynnistää vientitakuiden myöntämisen Ukrainaan uudelleen osana Suomen kansallista Ukrainan-jälleenrakennussuunnitelmaa työ- ja elinkeinoministeriön erityisen tappiokorvaussitoumuksen turvin.

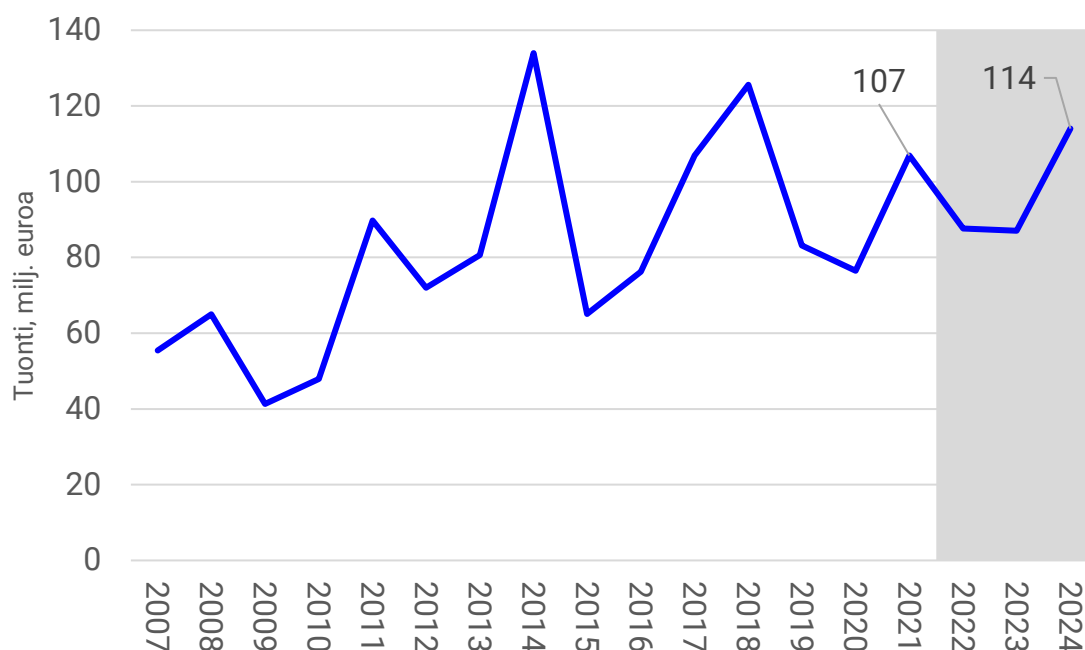
Ukrainan viennin toimialarakenne on hajautunut sodan alkamisen jälkeen. Vuonna 2021 suurimmat vientialat olivat paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus (28 %), muiden koneiden ja laitteiden valmistus (10 %) sekä metallien jalostus (7 %). Vuoteen 2024 mennessä paperi- ja kartonkituotteiden osuus oli pienentynyt 22 prosenttiin. Samaan aikaan metallien jalostuksen ja kemianteollisuuden osuus oli kasvanut kumpikin noin 10 prosenttiin. Tämä viittaa siihen, että viennin painopiste on siirtynyt aiempaa tasaisemmin eri teollisuudenaloille.

Kuvio 10 Ukrainan-viennin toimialarakenne ja kehitys 2021–2024. Lähde: Tulli.

Tuonti Ukrainasta Suomeen on pysynyt määrällisesti vähäisenä, mutta sen arvo on kasvanut maltillisesti sodan jälkeen. Vuonna 2021 tuonnin arvo oli noin 100 miljoonaa euroa, ja vuoteen 2024 mennessä se oli noussut 114 miljoonaan euroon kahden vuoden matalamman tuonnin jälkeen. Vuonna 2021 suurimmat tuontialat olivat metallien jalostus (28 %), tukkukauppa (19 %) sekä koneiden ja laitteiden valmistus (13 %). Vuonna 2024 tuonnin painopiste oli entistä vahvemmin metallien jalostuksessa, jonka osuus oli noussut 45 prosenttiin. Muita merkittäviä tuontialoja olivat kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus (17 %) sekä elintarvikkeiden valmistus (9 %).

Kuvio 11 Tavaroiden tuonti Ukrainasta 2007–2024. Lähde: Tulli.

Toimintaympäristö Ukrainassa haastava

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on jatkunut jo neljä vuotta, ja tilanne on edelleen kuluttavaa asemasotaa ilman merkkejä nopeasta ratkaisusta. Rauhanneuvottelut ovat epätodennäköisiä seuraavan 6–12 kuukauden aikana, vaikka Yhdysvallat pyrkii välittämään tulitaukokeskusteluja. Samaan aikaan Venäjä jatkaa laajamittaisia iskuja Ukrainan kaupunkeihin ja kriittiseen infrastruktuuriin, erityisesti energia- ja kaasulaitoksiin. Lokakuuhun 2025 mennessä kotimainen kaasuntuotanto on pudonnut 60 %, ja sähkön- ja energiantuotannon kapasiteetista jopa 70 % on tuhouttu. Taloudellista painetta lisäävät nämä hyökkäykset, jotka heikentävät valtion budjettia ja nostavat kustannuksia.

Ukraina toimii poikkeustilan alla, mikä vaikuttaa sekä poliittiseen että taloudelliseen ympäristöön. Parlamentti- ja presidentinvaalit on siirretty toistaiseksi, ja presidentti Zelenskyin hallinto jatkaa vallassa. Heinäkuussa 2025 nimitetty pääministeri Yulia Svyrydenko johtaa hallitusta, joka pyrkii sovittamaan lainsäädäntöä EU-jäsenyyden vaatimuksiin. EU:n tiukentunut valvonta korruption torjunnassa lisää painetta läpinäkyvyyden parantamiseen, vaikka korruptio pysyy merkittävänä riskitekijänä liiketoimintaympäristössä.

Taloudellisesti Ukraina on osoittanut sitkeyttä ja resilienssiä, vaikka sodan jatkuminen hidastaa toipumista. Vuonna 2022 BKT supistui 29 %, mutta kasvu on palannut: 2,9 % vuonna 2024 ja arviolta 2,1 % vuonna 2025, kiihtyen 3,4 %:iin vuonna 2026. Maa on kuitenkin vahvasti riippuvainen ulkoisesta rahoituksesta – noin 40 miljardin dollarin vuosittaisista tarpeista – ja inflaatio pysyy korkeana (10 % vuosina 2025–2026). Sodan aiheuttamat tuotantotappiot ja 12,5 miljoonan ihmisen siirtyminen pois kotiseuduiltaan hidastavat talouden elpymistä.

Jälleenrakennustarpeet ovat valtavat: infrastruktuuri, energia, logistiikka ja asuminen vaativat mittavia investointeja. EU-jäsenyyden prosessi ja Ukrainan lähentyminen Eurooppaan luovat pitkällä aikavälillä mahdollisuuksia liiketoimintaympäristön parantamiseen ja läpinäkyvyyden lisäämiseen, mutta lyhyellä aikavälillä toimintaympäristö pysyy erittäin riskialttiina.

Sodasta huolimatta Finnvera pystyy myöntämään vientitakuita työ- ja elinkeinoministeriön erityisen tappiokorvausitoumuksen turvin. Lisäksi uusi takausjärjestely yhteistyössä Euroopan investointirahaston kanssa mahdollistaa vientikauppaa pk- ja midcap-yrityksille. Tukielementtien tavoite on auttaa suomalaisten yritysten pääsyä Ukrainan markkinoille, vahvistaa EU:n ja Ukrainan taloussuhteita sekä valmistautua laajamittaiseen jälleenrakennukseen ja luoda edellytyksiä suomalaisyritysten kasvulle.

Vienti Venäjälle loppui – kuinka kävi yrityksille?

Vuonna 2021 Venäjälle vei tavaraa hieman alle 2 000 suomalaista yritystä. Vuoteen 2023 mennessä määrä oli pudonnut vain alle 400 yritykseen. Samaan aikaan vientiyritysten kokonaismäärä kasvoi hieman: noin 9 600 yrityksestä vuonna 2021 noin 10 100 yritykseen vuonna 2023. Venäjälle vievien osuus kaikista tavaravientiyrityksistä romahti siis noin 21 prosentista neljään prosenttiin kahdessa vuodessa.

Eri markkinoilla toimivien vientiyritysten kokoerot ovat merkittäviä. Vuonna 2021 Venäjälle vievien yritysten keskimääräinen liikevaihto oli 80 miljoonaa euroa, kun kaikkien vientiyritysten keskiarvo oli 29 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 Venäjälle vievien liikevaihto oli keskimäärin 42 miljoonaa euroa, kun kaikkien vientiyritysten keskiarvo nousi 32 miljoonaan euroon. Henkilöstötyövuosissa mitattuna Venäjälle vievät työllistivät keskimäärin 110 henkilöä vuonna 2021 ja 74 henkilöä vuonna 2023. Kaikkien vientiyritysten vastaavat luvut olivat 55 ja 62 henkilöä.

Venäjälle vievien yritysten keskimääräinen koko on siis pienentynyt selvästi, kun taas vientiyritysten keskimääräinen koko on hieman kasvanut. Silti Venäjälle vievät yritykset ovat edelleen suurempia sekä liikevaihdolla että henkilöstöllä mitattuna kuin vientiyritykset keskimäärin.

Sodan alkamisen jälkeen muutoksen nopeus ja laajuus herättävät kysymyksen siitä, miten Venäjälle vieneet yritykset ovat onnistuneet sopeuttamaan toimintaansa ja löytämään mahdollisesti uusia vientimarkkinoita. Seuraavissa alaluvuissa kiinnostuksen kohteena on näiden yritysten kehitys liikevaihdon, jalostusarvon, työntekijöiden määrän ja viennin osalta. Hyödynnämme analyysissä yrityskohtaista tullin dataa sekä Tilastokeskuksen tilinpäätösaineistoja.

Aineistopohjainen vertailu perustuu kahteen yritysryhmään: yritykset, joiden tavaravienti vuonna 2021 oli vähintään 100 000 euroa, mutta jotka eivät harjoittaneet lainkaan vientiä Venäjälle, sekä yrityksiin, joiden tavaravienti oli vähintään 100 000 euroa ja josta vähintään 50 000 euroa suuntautui Venäjälle. Vuonna 2021 vähintään 100 000 euron tavaravientiä harjoittaneita yrityksiä oli 3 148, joista 1918 yrityksellä ei ollut ollenkaan vientiä Venäjälle ja joista 805 vei Venäjälle vähintään 50 000 eurolla.

Vientiyrietykset, jotka eivät vieneet Venäjälle vuonna 2021 tarjoavat luontevan vertailupohjan, sillä ne toimivat kansainvälisessä ympäristössä ilman suoraa Venäjä-riippuvuutta. Tarkastelun tavoitteena on antaa kuva siitä, ovatko Venäjän markkinoille suuntautuneet yritykset kehittyneet eri tavalla sodan alkamisen jälkeen kuin muut vientiyrietykset. Vertailua varten muiden vientiyrietysten aikasarjat on toimialapainotettu vastaamaan Venäjälle vuonna 2021 vieneiden yritysten toimialarakennetta.

Venäjälle vieneiden yritysten kehitys

Liikevaihdon osalta Venäjälle vieneiden yritysten liikevaihto (nimellisin hinnoin) oli vuonna 2023 korkeammalla tasolla kuin vuonna 2021. Vuoteen 2023 mennessä näiden yritysten liikevaihto oli noin yksitoista prosenttia korkeampi kuin vuonna 2021, kun taas toimialapainotettujen muiden vientiyrietysten kokonaisliikevaihto kasvoi samana ajanjaksona noin viisi prosenttia. Vuosien 2022 ja 2023 välillä liikevaihto kuitenkin supistui Venäjälle vieneillä yrityksillä jonkin verran muita vientiyrietyksiä jyrkemmin.

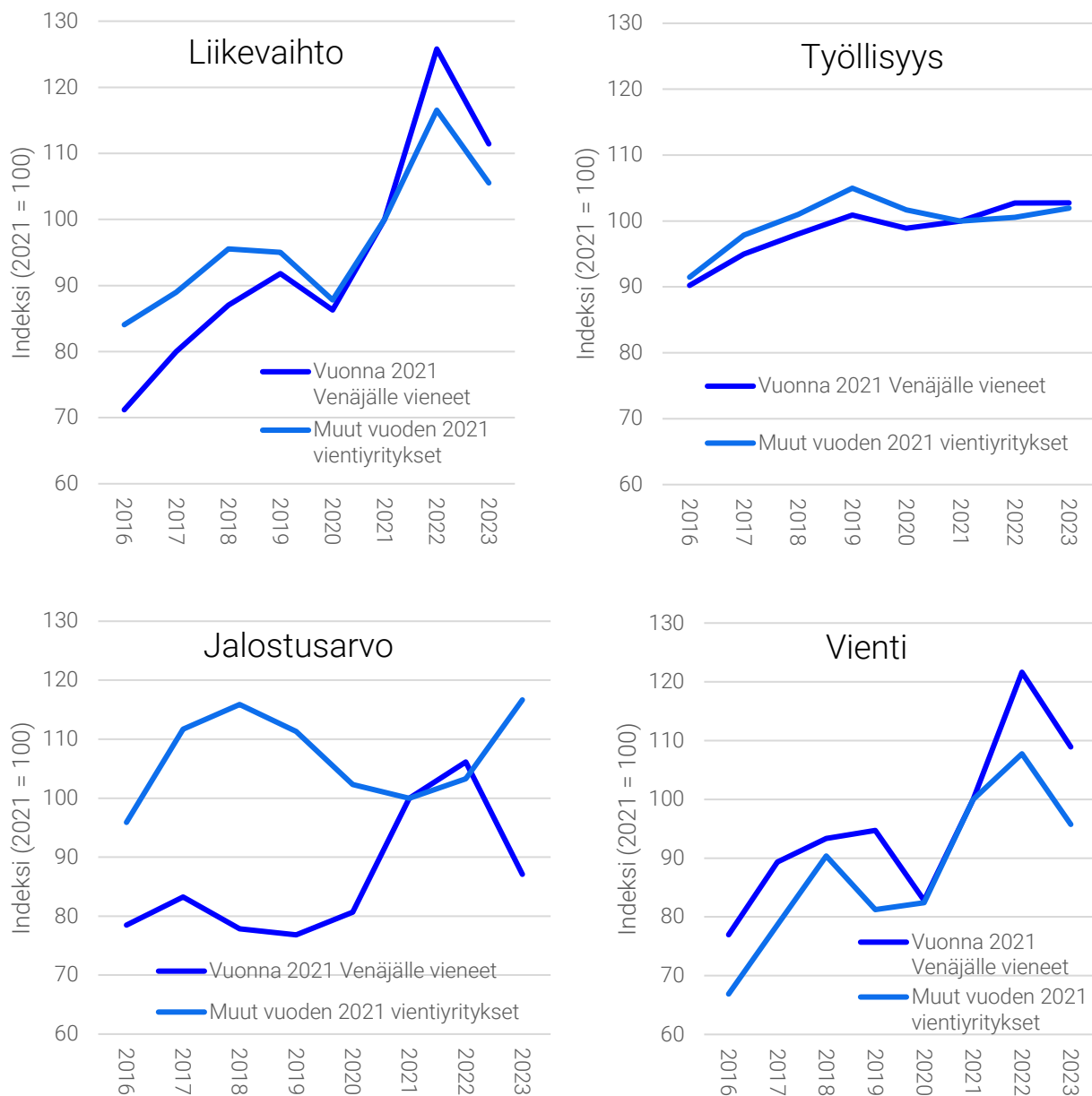
Työllisyyden kehityksessä ei sen sijaan havaita merkittäviä eroja yritysryhmien välillä. Venäjälle vieneiden yritysten työllisten määrä kasvoi vielä vuonna 2022 ja pysyi tällä tasolla vuonna 2023. Muiden vientiyrietysten työllisten määrän kasvoi hitaammin vuonna 2022, mutta nopeammin vuonna 2023. Vuoteen 2023 mennessä työllisten määrä oli sekä Venäjälle vieneissä yrityksissä että muissa vientiyrietyksissä 2–3 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2021. Tulos ei ole yllättävä, koska tyypillisesti henkilöstömuutokset ovat hitaampia verrattuna muihin tilinpäätöslukuihin. Esimerkiksi myynnin laskiessa yritysten ensimmäinen toimenpide ei yleensä ole sopeuttaa henkilöstön määrää, vaan sen sijaan organisatorisin muutoksin pyritään saamaan resurssit parempaan käyttöön. Toisaalta myynnin kasvu ei välttämättä saa yrityksiä heti palkkaamaan lisää henkilökuntaa, koska ensinnäkin työvoimaa ei välttämättä ole nopeasti saatavilla ja toisaalta mahdollisesti väliaikaisen myynnin kasvun takia yrityksen ei kannata palkata uutta henkilöstöä pysyviin työsuhteisiin.

Jalostusarvon kehitys poikkeaa selvästi muista tarkastelluista muuttujista. Venäjälle vieneiden yritysten jalostusarvo laski kokonaisuudessaan noin 13 prosenttia vuosien 2021 ja 2023 välillä, kun taas muiden vientiyrietysten jalostusarvo kasvoi saman verran tällä ajanjaksolla. Jalostusarvon lasku voi johtua esimerkiksi kustannusrakenteen muutoksista tai tuotannon järjestelyistä, kuten kasvaneista logistiikkakuluista. Lopulta kyse on tuottavuuden ja siten Venäjälle vieneiden yritysten kannattavuuden laskusta.

Mielenkiintoista on, että Venäjälle vieneiden yritysten *vienti* kasvoi vuonna 2022. On siis mahdollista, että Venäjälle vieneet yritykset kykenivät löytämään uusia ostajia tuotteilleen muilta maantieteellisiltä. Myös muiden maiden kautta tapahtunut vienti on todennäköisesti vaikuttanut tähän kehitykseen.

Työllisyyden, liikevaihdon ja viennin osalta kokonaiskuva on se, että Venäjälle ennen sotaa tavaroita vieneet yritykset eivät näytä kärsineen taloudellisia tappioita merkittävästi enempää kuin muut vientiyrietykset.

Kuvio 12 Tavaroita Venäjälle vuonna 2021 vieneiden yritysten sekä muiden vientiyritysten liikevaihdon, työllisten, jalostusarvon ja viennin kehitys, 2021=100. Lähde: Tilastokeskus.

Kuinka yrityskoko vaikutti vientiin Venäjälle?

Sodan alkamisen jälkeinen kehitys ja sopeutuminen muuttuneeseen vientiympäristöön on myös voinut olla yrityksissä hyvin erilaista niiden ominaispiirteistä riippuen. Tässä ja seuraavissa osioissa kehitystä tarkastellaan tarkemmin yrityskoon, alueen ja Venäjän-viennin suhteellisen osuuden mukaan muodostetuissa ryhmissä.

Yritysten kehityksessä näkyy eroja yrityskoon mukaan tarkasteltuna. Yritykset on jaettu kokoluokkiin vuoden 2021 henkilötöyvuositietojen mukaan. Vuonna 2021 alle 10 henkilöä työllistäneet ovat mikroyrityksiä, 10–49 henkilöä työllistäneet pieniä yrityksiä, 50–249 työllistäneet keskisuuria yrityksiä ja yli 250 työllistäneet suuria yrityksiä. Tarkasteltavista yrityksistä 205 on mikroyrityksiä, 239 pieniä yrityksiä, 236 keskisuuria yrityksiä ja 125 suuria yrityksiä.

Suurten yritysten *kokonaisliikevaihto* kasvoi 13 prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2023, kun keskisuurilla yrityksillä kasvua oli 10 prosenttia. Mikroyritysten ja pienten yritysten liikevaihto kasvoi noin prosentin

vastaavana ajankohtana. Keskisuurten yritysten kokonaisliikevaihto kasvoi vuonna 2022 suuria yrityksiä enemmän, mutta supistui enemmän vuonna 2023. *Kokonaisjalostusarvo* laski puolestaan kaikissa ryhmissä vuodesta 2021 vuoteen 2023, mutta vähiten suurissa yrityksissä. Mikroyritysten kokonaisjalostusarvo laski kyseisellä ajanjaksolla eniten, noin 33 prosenttia, vaikka mikroyritysten jalostusarvo kasvoi ryhmistä eniten vuonna 2022.

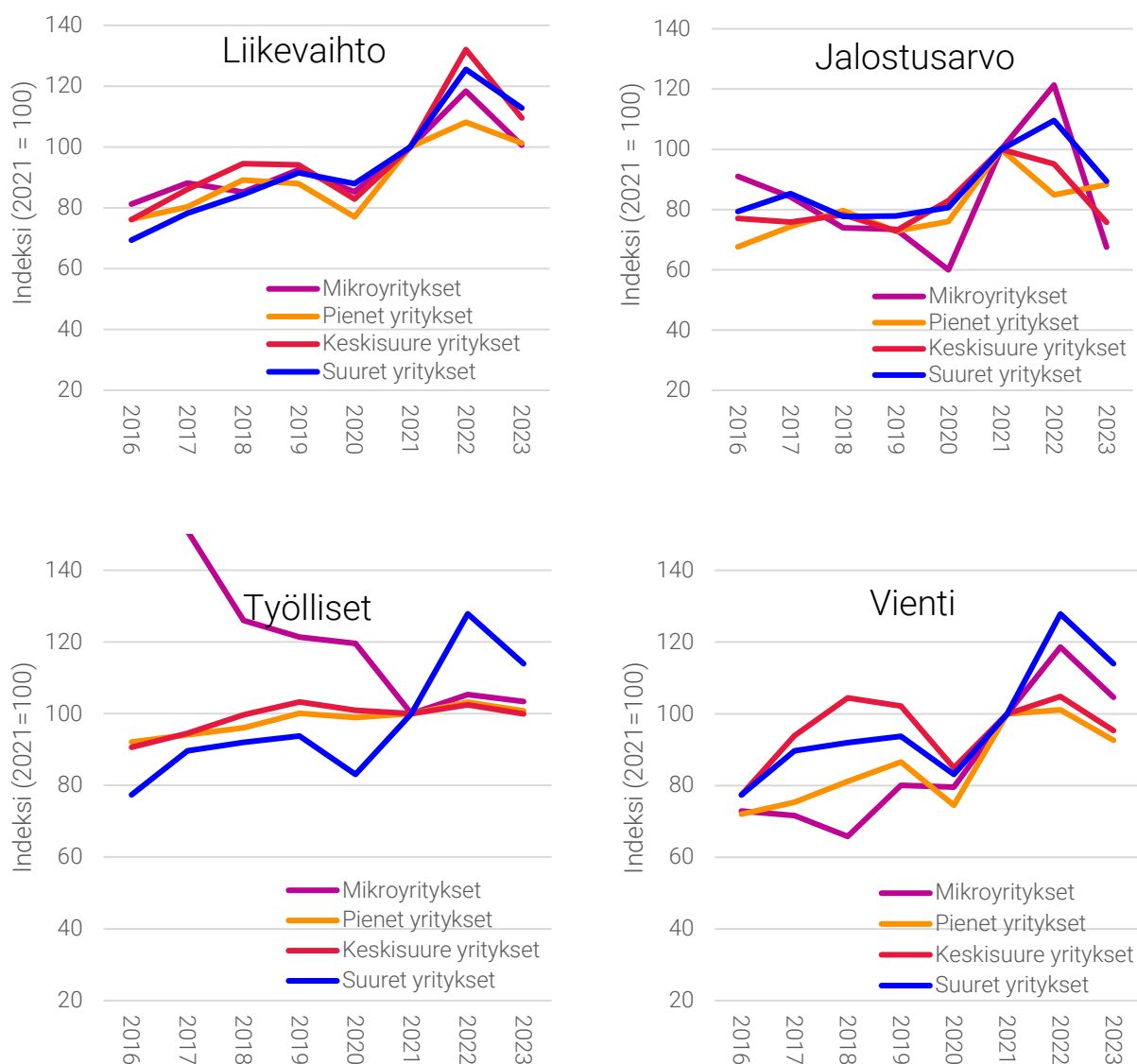
Työllisyyden kehityksen osalta suurten yritysten työllisten kehitys eroaa muista kokoluokista. Suurten yritysten työllisten määrä kasvoi 14 prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2023. Mikroyritysten työllisten määrä kasvoi maltillisemmin, noin 3 prosenttia, samalla kun pienten ja keskisuurten yritysten työllisten määrä pysyi suurin piirtein vuoden 2021 tasolla. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä työllisten määrä pysyi koko tarkastelujakson ajan melko vakaana.

Ukrainan sodan alkamisen jälkeen *tavaraviennin* kehitys eriytyi kokoluokkien välillä selkeimmin. Suurten yritysten kokonaisvienti kasvoi vuoteen 2022 saakka, mutta supistui vuonna 2023. Mikroyritysten vienti seurasi pitkälti samaa kehityslinjaa, mutta muutokset olivat maltillisempia. Vuodesta 2021 vuoteen 2023 suurten yritysten vienti kasvoi 14 prosenttia ja mikroyritysten 4 prosenttia. Pienten ja keskisuurten yritysten kokonaisvienti sen sijaan laski vuodesta 2021 vuoteen 2023. Pienten ja keskisuurten yritysten kokonaisvienti kasvoi malitilisesti 1–5 prosenttia vuonna 2022, mutta kääntyi laskuun vuonna 2023. Yhteensä pienten yritysten kokonaisvienti supistui 7 prosenttia ja keskisuurten yritysten kokonaisvienti supistui 5 prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Vaikka aikaisemman tarkastelun perusteella näyttää siltä, ettei Venäjälle vuonna 2021 vieneiden yritysten kehitys poikennut kokonaisuutena merkittävästi muiden vientiyritysten kehityksestä sodan alkamisen jälkeen, kokoluokittainen tarkastelu paljastaa selviä eroja. Pienet yritykset ovat kärsineet kokonaisliikevaihdon ja viennin perusteella suhteellisesti selvästi enemmän kuin keskisuuret ja suuret yritykset. Suuremmilla yrityksillä on todennäköisesti paremmat valmiudet toimia vaikeammissakin ympäristöissä niin vientireittien, maksuliikenteenkin kuin pakotesäädöstenkin osalta, mutta ennen kaikkea tuotannon suuntaamisessa uusille markkinoille. Varsinkin pienemmät yritykset ovat siten joutuneet etsimään tuotteilleen kokonaan uusia markkinoita eikä se ole täysin onnistunut.

Toisaalta mikroyritysten kehitys on ollut kohtalaista pois lukien jalostusarvon suhteellisen voimakas lasku. Tämä viittaa kustannusten nousuun, joita mikroyritykset eivät ole kyenneet hinnoittelemaan täysin vientihintoihin. On siten myös mahdollista, että mikroyritysten kannattavuus heikkeni erityisesti vuonna 2023.

Kuvio 13 Tavaroita Venäjälle vuonna 2021 vieneiden yritysten liikevaihdon, työllisten, jalostusarvon ja viennin kehitys yrityksen koon mukaan, 2021=100. Lähde: Tilastokeskus.

Riippuvuus Venäjän markkinasta oli ongelma

Kun yrityksiä tarkastellaan sen mukaan, kuinka suuri osuus yrityksen viennistä suuntautui Venäjälle vuonna 2021, eroa on eniten viennin kehityksessä. Tarkastelussa vertaillaan kahta ryhmää: yrityksiä, joiden kokonaisviennistä enintään 25 prosenttia kohdistui Venäjälle (463 yritystä), sekä yrityksiä, joiden viennistä vähintään 75 prosenttia suuntautui Venäjän markkinoille (212 yritystä) vuonna 2021. Tämä jaottelu antaa kuvan siitä, miten viennin Venäjä-riippuvuus heijastui yritysten kehitykseen vuosien 2021 ja 2023 välillä.

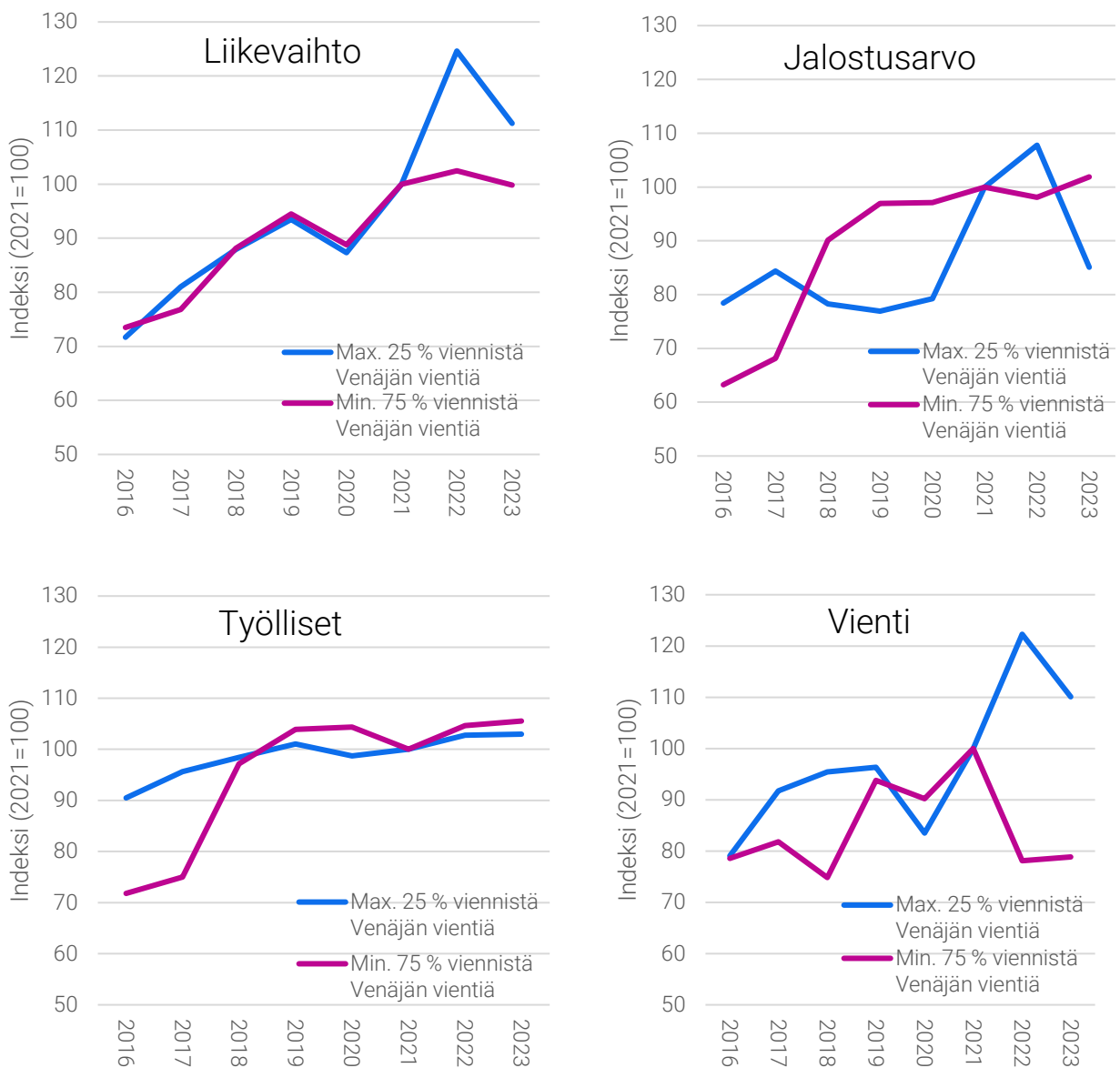
Liikevaihdon kehitys eroaa ryhmien välillä merkittävästi. Yritysten, joiden Venäjän-viennin osuus oli enintään 25 prosenttia, nimellinen kokonaisliikevaihto kasvoi 24 prosenttia vuonna 2022, mutta supistui vuonna 2023. Yrityksissä, joiden Venäjän-viennin osuus oli suuri, liikevaihto kasvoi maltillisesti vuonna 2022, mutta vuonna 2023 laski vuoden 2021 tasolle. Yritysten, joiden Venäjän-viennin osuus oli enintään 25 prosenttia, kokonaisliikevaihto kasvoi puolestaan 11 prosenttia vuosien 2021 ja 2023 välillä.

Jalostusarvon kehitys eroaa ryhmien välillä vuosien 2021 ja 2023 välillä. Venäjälle painottuneiden yritysten jalostusarvo kasvoi 2 prosenttia samalla kun vähäisen Venäjä-viennin osuuden omaavien yritysten

jalostusarvo laski 15 prosenttia. Ero jalostusarvon kehityksessä on huomattava ryhmien välillä, mutta jalostusarvon vaihtelu Venäjälle painottuneissa yrityksissä on melko suurta. Työllisyyden kehitys oli ryhmien välillä hyvin samankaltaista vuosien 2021 ja 2023 välillä.

Tavaraviennin kehitys eriytyi ryhmien välillä selkeimmin. Yrityksillä, joiden Venäjän-viennin osuus oli pieni, vienti kasvoi voimakkaasti vuonna 2022, mutta supistui vuonna 2023. Näissä yrityksissä vienti kasvoi yhteensä 10 prosenttia vuosien 2021 ja 2023 välillä. Sen sijaan yrityksissä, joiden viennistä valtaosa suuntautui Venäjälle, tavaravienti laski voimakkaasti vuonna 2022, mutta kasvoi maltillisesti vuonna 2023. Näiden yritysten vienti väheni noin 21 prosenttia vuosien 2021 ja 2023 välillä. Tämä on kuitenkin selvästi vähemmän kuin se osuus yritysten viennistä, joka suuntautui Venäjälle vuonna 2021. Tämä antaa viitteitä siitä, että Venäjän-vientiä on pystytty korvaamaan muille markkinoille suuntautuvalla viennillä myös niissä yrityksissä, joiden vienti painottui Venäjälle ennen Ukrainan sodan alkua.

Kuvio 14 Tavaroita Venäjälle vuonna 2021 vieneiden yritysten liikevaihdon, työllisten, jalostusarvon ja viennin kehitys viennin intensiteetin mukaan lajiteltuna, 2021=100. Lähde: Tilastokeskus.*

* Jalostusarvosta sekä viennistä on poistettu kumpaisestakin yksi äärihavainto.

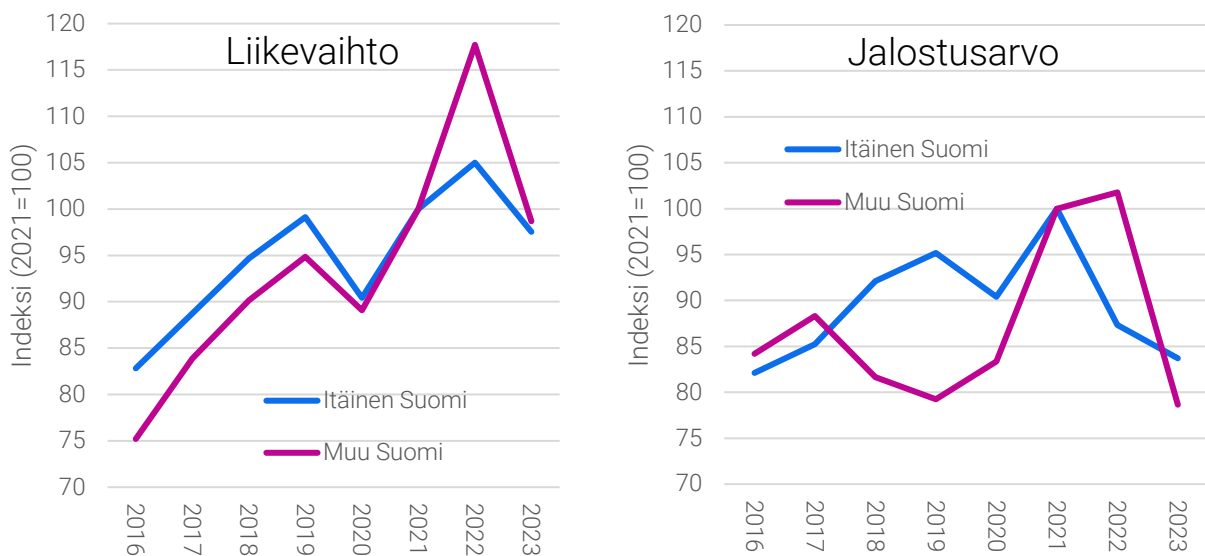
Alueelliset erot yritysten välillä yllättävän pieniä

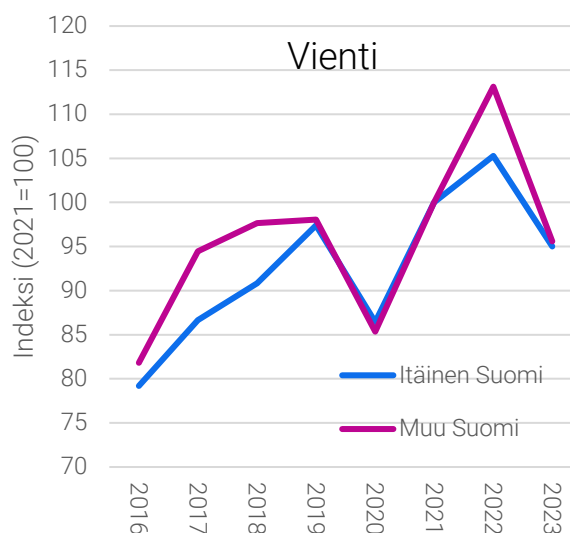
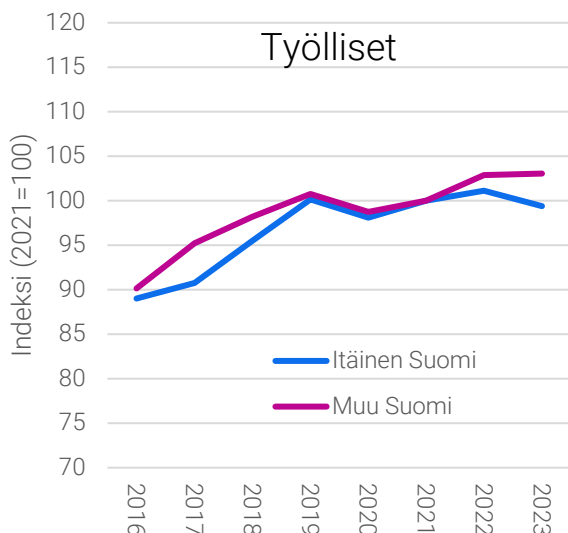
Alueellisessa tarkastelussa vertaillaan, poikkeako itäisen Suomen yritysten kehitys muun Suomen yritysten kehityksestä. Itäinen Suomi määritellään tässä analyysissä kattamaan Itä-Suomen maakunnat (Etelä-Savo, Pohjois-Savo ja Pohjois-Karjala) sekä itärajan läheisyydessä sijaitsevat Kaakkois-Suomen maakunnat (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso). Tarkasteltavista yrityksistä 149 kotikunta oli Itä-Suomessa vuonna 2021. Muuhun Suomeen luetaan Länsi-Suomen, Keski-Suomen ja Etelä-Suomen muut maakunnat (Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Pirkanmaa, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Keski-Suomi). Tarkasteltavista yrityksistä 617 kotikunta oli tällä alueella vuonna 2021. Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi on rajattu tarkastelun ulkopuolelle, sillä nämä maakunnat ulottuvat sekä länsi- että itärajalle. Tämän seurauksena tarkastelun ulkopuolelle rajautuu hieman vajaa 5 prosenttia Venäjälle vieneistä yrityksistä.

Ryhmät ovat kehittyneet vuodesta 2021 vuoteen 2023 samansuuntaisesti liikevaihdon, jalostusarvon ja viennin osalta. Aineiston perusteella merkittäviä alueellisia eroja ei ole havaittavissa isossa kuvassa vuosien 2021 ja 2023 välisessä kehityksessä, kun tarkastellaan yritysten kokonaisliikevaihtoa, jalostusarvoa ja vientiä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että tarkemmalla tasolla – esimerkiksi yritysten kokoluokan mukaan tarkasteltuna – voisi ilmetä eroja sodan jälkeisessä kehityksessä alueiden välillä.

Tarkastelussa on mukana yritykset, joilla oli tavaravientiä Venäjälle vuonna 2021. Tarkastelu ei siten kata palveluvientiä Venäjälle eikä venäläisten matkailijoiden vaikutusta itäisen Suomen palvelu- ja matkailualoihin. Näillä toimialoilla toimintaympäristö on merkittävästi muuttunut sodan alun jälkeen voimaan tulleiden pakotteiden ja rajoitusten myötä, mutta tämä aspekti jää tarkastelun ulkopuolelle.

Kuvio 15 Venäjän kanssa kauppaa vuonna 2021 harjoittavien yritysten liikevaihdon, työllisten, jalostusarvon ja viennin kehitys alueittain, 2021=100. Lähde: Tilastokeskus.

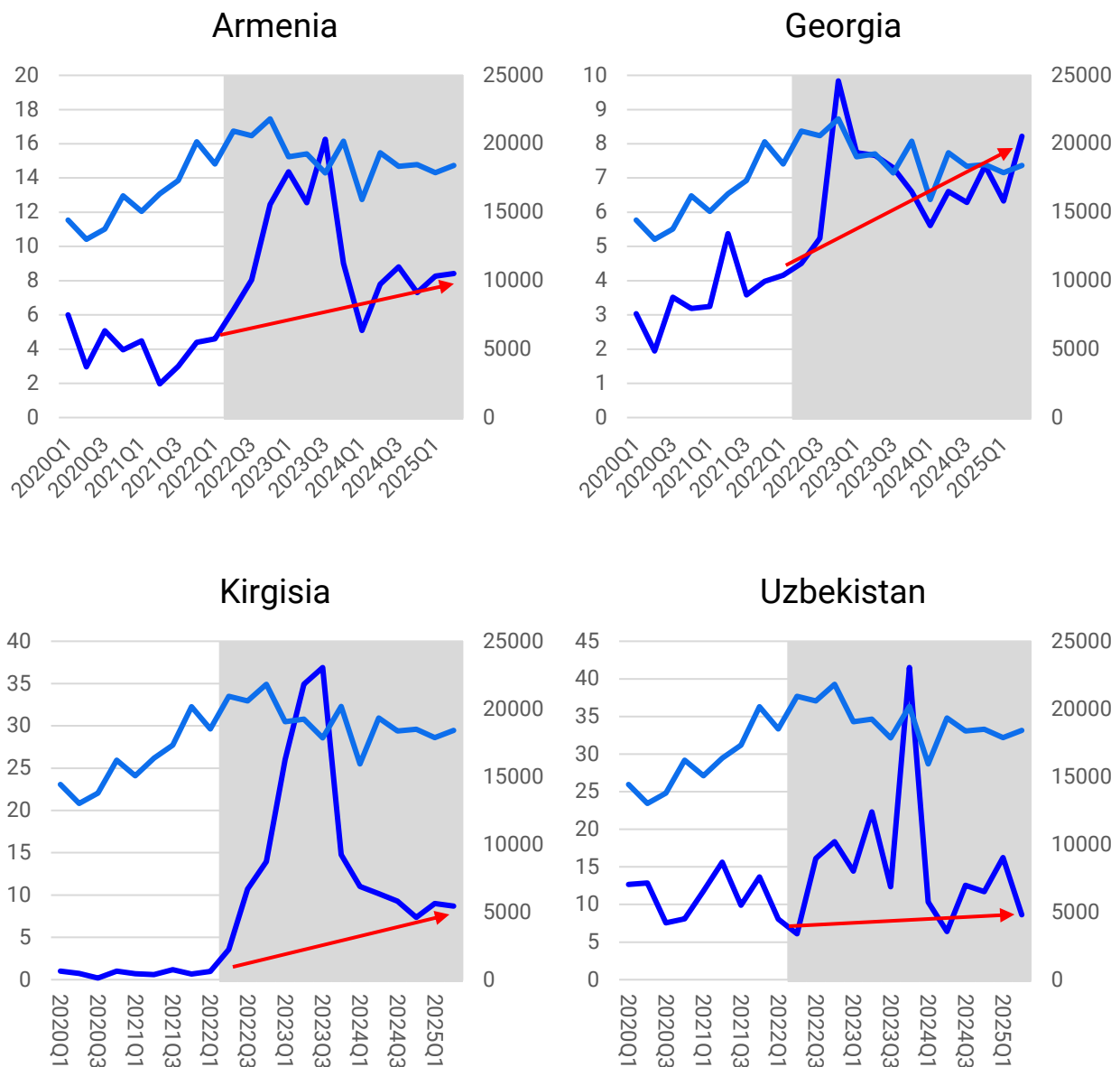
Viedäänkö Venäjälle muiden maiden kautta?

Venäjä aloitti laittoman hyökkäyssotansa Ukrainaan 24.2.2022 ja pian sen jälkeen kaikenlainen kaupankäynti Venäjän suuntaan vaikeutui johtuen paitsi sanktioista ja varsinkin siitä, että Venäjä suljettiin kansainvälisen rahoitusjärjestelmän ulkopuolelle. Vuonna 2022 keskusteltiin paljon siitä, jatkuuko Venäjä-vienti edelleen muiden maiden kautta. Epäiltyjen listalla olivat tietyt Venäjän naapurimaat, kuten Armenia, Georgia, Kirgisia, Kazakstan, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, mutta myös Kiina ja Turkki, jotka ovat jatkaneet kaupankäyntiä Venäjän kanssa huomattavasti länsimaita aktiivisemmin. Oliko kauttavienti ongelma silloin ja onko siitä edelleen syytä olla huolissaan? Lähestytään kysymystä Suomen tullin kokonaistilastojen avulla.

Jaetaan maat kolmeen ryhmään sen perusteella, paljonko vientiä Suomella kyseisiin maihin on. Ensimmäiseen maaryhmään kuuluvilla mailla Suomen neljännesvuosittainen vienti jää alle 10 miljoonaan euroon, joillakin mailla huomattavastikin alle. Näitä maita ovat Armenia, Kirgisia, Tadžikistan, Turkmenistan ja Uzbekistan. Viennin arvo Tadžikistaniin ja Turkmenistaniin on siinä määrin vähäinen, että jätetään ne tarkastelujen ulkopuolelle.

Alla olevasta kuviosta nähdään, että Suomen koko tavaraviennin arvo (kuvien sininen viiva) ei juurikaan ole kasvanut Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen, joten maailmantalouden suhdanne tuskin selittää tavaraviennin kasvua tähän maaryhmään. Kaikkien yksittäisten maiden kohdalla nähdään tavaraviennin hyvin merkittävä kasvu noin 18 kuukauden aikana hyökkäyssodan alkamisesta. Vienti näihin maihin on kuitenkin viimeisen noin kahden vuoden aikana laskenut, eikä kauttavienti näytä makrolukujen näkökulmasta olevan enää yhtä suuri ongelma kuin aikaisemmin. Armenian ja Kirgisian tapauksissa Suomen vienti näihin maihin vaikuttaa jääneen pysyvästi korkeammalle tasolle verrattuna hyökkäyssotaa edeltävään aikaan. On siis edelleen varsin relevanttia kysyä, päätyvätkö suomalaiset vientituotteet todella esimerkiksi Armeniaan ja Kirgisiaan, vai jatkavatko ne tavalla tai toisella Venäjälle? Tiedossa on, että esimerkiksi Armenian vienti Venäjälle on moninkertaistunut hyökkäyssodan alkamisen jälkeen.

Kuvio 16 Suomen tavaravienti tiettyihin maihin. Vasen akseli kertoo viennin arvon kyseiseen maahan (musta viiva), oikea akseli kertoo Suomen koko tavaraviennin arvon (sininen viiva). Lähde: Tulli.

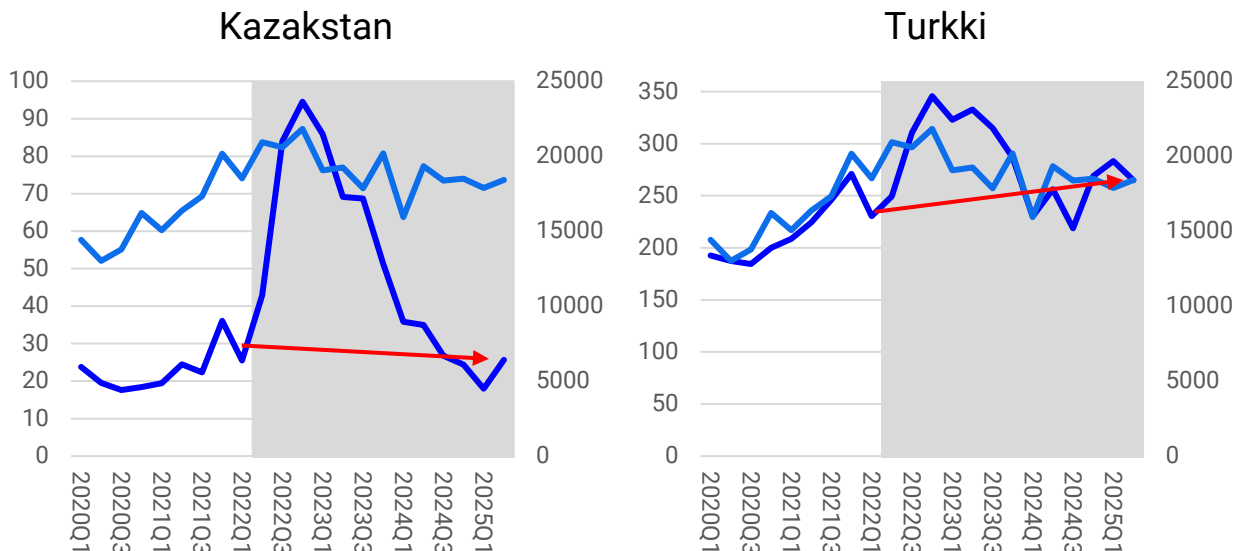
Toiseen maaryhmään kuuluvat asteen verran suuremmat vientimarkkinat: Kazakstan ja Turkki. Molemmissa tapauksissa havaitaan taas, että vienti näihin maihin kasvaa huomattavasti heti hyökkäyssodan alkamisen jälkeen, mutta nyttemmin tilanne on vakaantunut.

Tunnetusti Turkki ei ole liittynyt länsimaiden tai EU-maiden pakoterintamaan eikä ole katkaissut virallisia kauppayhteyksiään Venäjälle. Toisaalta Turkin geopoliittinen tasapainottelustrategia ei ole helppoa toteuttaa. Turkki on myös tukenut Ukrainaa sotilaallisesti, mikä on kiristänyt Venäjän ja Turkin välejä ja vaikeuttanut kauppaa itään. Toisaalta Venäjällä on lopulta vähän vaihtoehtoja eli Venäjän on käytännössä tehtävä kauppaa niiden maiden kanssa, jotka siihen suostuvat.

Kazakstan harjoittaa myös tasapainoilua Venäjän ja lännen välillä, mutta lähtökohtaisesti sen välit Venäjään ovat huomattavasti likeisempiä paitsi maantieteen, myös Euraasian talousliiton (EAEU) jäsenyyden takia. EAEU:ssa tavarat liikkuvat melko vapaasti Venäjän, Kazakstanin, Kirgisian ja Valko-Venäjän välillä, mikä kasvattaa Kazakstaniin viedyn tavarain riskiä päättyä lopulta Venäjälle.

Viime aikoina Suomen vienti molempiin maihin on kuitenkin normalisoitunut eikä ”savuavaa asetta” kauttaviennin suhteen ole enää selkeästi havaittavissa. EU on tehnyt parhaansa kauttaviennin patoamiseksi ja jossain määrin siinä onnistunutkin, mutta tosiasia on, että ilmiön torjuminen on erittäin vaikea tehtävä.

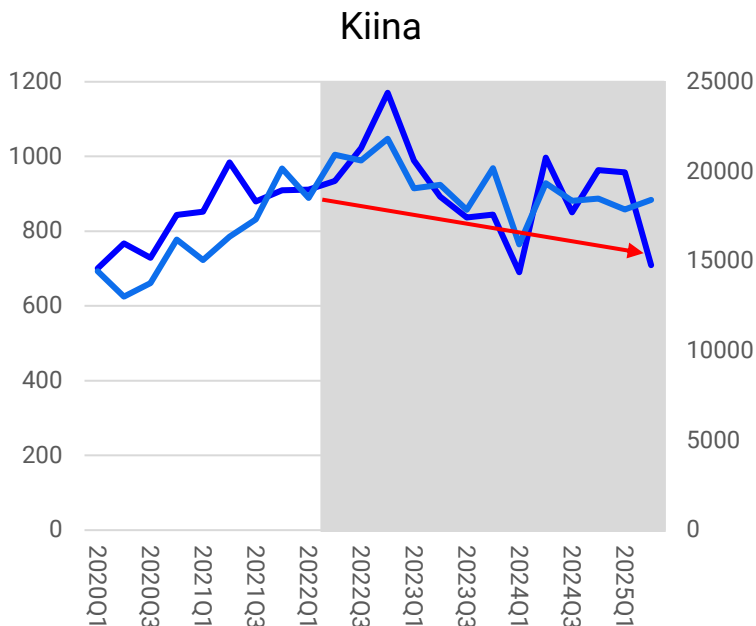
Kuvio 17 Suomen tavaravienti Kazakstaniin ja Turkkiin. Vasen akseli kertoo viennin arvon kyseiseen maahan (musta viiva), oikea akseli kertoo Suomen koko tavaraviennin arvon (sininen viiva). Lähde: Tulli.

Viimeinen maaryhmä ei varsinaisesti ole ryhmä, vaan pelkkä maa: Kiina. Kiina on Venäjän hyökkäyssodan merkittävin mahdollistaja ja Venäjän liittolainen. Kiina olisi voinut jo vuosia sitten ottaa jyrkän linjan Venäjän hyökkäyssotaa kohtaan ja todennäköisesti sota olisi jo ohi. Kuten tasavallan presidentti Stubb on todennut, Kiinan presidentti Xi Jinping voisi lopettaa Ukrainan sodan yhdellä puhelinsoitolla. Geopoliittinen peli on kuitenkin mutkikas ja Kiinasta virtaa jatkuvasti hyödykkeitä Venäjälle.

Haasteelliseksi tilanteen tekee se, että Kiina on erittäin tärkeä kauppakumppani monelle länsimaille mukaan lukien Suomelle. Suomen tavaravienti Kiinaan on lähes neljän miljardin euron luokkaa vuodessa. Tavaroiden tuonti on tätäkin suurempaa eli kauppataase Kiinan kanssa on suhteellisen voimakkaasti alijäämäinen.

Kuvio 18 Suomen tavaravienti Kiinaan. Vasen akseli kertoo viennin arvon Kiinaan (musta viiva), oikea akseli kertoo Suomen koko tavaraviennin arvon (sininen viiva). Lähde: Tulli.

Vienti Kiinaan on sen verran suurta, ettei makrotason aineistosta ole helppo erottaa mahdollista kauttavientiä Venäjälle toisin kuin esimerkiksi Kazakstanin tai Georgian tapauksissa. Heti hyökkäyssodan alkamisen jälkeen vienti Kiinaan kyllä kasvoi hetkellisesti, mutta on vaikea sanoa missä määrin viedyt tavarat päätyivät Venäjälle. Ylipäänsä vienti Kiinaan on pysynyt melko tasaisena, eli isossa kuvassa suurin osa viennistä Kiinaan päätyy sinne, minne sen kuuluukin päätyä. Toisaalta, koska Kiina on suuri vientimarkkina, useiden miljoonien eurojen arvoinen kauttavienti ei näkyisi kokonaistaloudellisissa luvuissa, eli tästä näkökulmasta Kiina on edelleen houkutteleva markkina laittomallekin viennille, ja siksi yrityksilläkin on suuri vastuu ja velvollisuus tuntea kauppakumppanit riittävän hyvin.

Voisiko Venäjän-viennin korvata Ukrainan viennillä?

Venäjän ja Ukrainan viennin toimialarakenteet ovat yllättävän samankaltaisia; erot liittyvät ennen kaikkea mittakaavaan, eivät niinkään toimialoihin. Suomalaisyritysten vienti molempiin maihin on perinteisesti painottunut teollisiin tuotteisiin ja jalostettuihin hyödykkeisiin, kuten metallien jalostukseen, konepajateollisuuteen, kemianteollisuuteen ja metsäteollisuuden tuotteisiin. Nämä alat ovat muodostaneet rungon Suomen viennille koko Itä-Euroopan alueella.

Rakenteellinen samankaltaisuus viittaa siihen, että Ukrainassa voisi periaatteessa olla kysyntää samoille tuotteille, joita aiemmin vietiin Venäjälle. Suomalaisilla yrityksillä on siis teknistä ja toimialakohtaista osaamista, jota voidaan hyödyntää Ukrainan-viennissä.

Käytännössä Ukrainan-viennin kasvattaminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Haasteita aiheuttavat Venäjän ja Ukrainan erossa talouden koossa, ostovoimassa ja kaupan toimintaedellytyksissä. Ennen sotaa Venäjän markkinat olivat moninkertaiset verrattuna Ukrainaan sekä väestömäärältään että ostovoimaltaan. Lisäksi Ukrainan taloutta on heikentänyt vuosia jatkunut sota, joka on vaurioittanut tuotantolaitoksia, energiainfrastruktuuria ja logistiikkaketjuja.

Venäjällä suomalaisyrityksillä oli vuosikymmenten aikana rakentuneita pitkäaikaisia yhteistyösuhteita ja tytäryhtiöitä, jotka mahdollistivat tehokkaan viennin. Ukrainassa vastaavaa infrastruktuuria ei ole ollut, mikä tekee kaupankäynnistä edelleen monimutkaisempaa.

Vaikka Ukrainan EU-lähentyminen ja kaupan vapauttaminen ovat avanneet uusia mahdollisuuksia, käytännön esteet, kuten logistiikka, rahoituskanavat, maantieteellinen sijainti ja sodan aiheuttama epävarmuus, rajoittavat todennäköisesti viennin kasvua lyhyellä aikavälillä.

Pitkällä aikavälillä Ukrainan jälleenrakennus ja Euroopan integraatio voivat kuitenkin avata merkittäviä uusia vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille. Vaikka Ukrainan talouden mittakaava ei mahdollista Venäjän-

viennin täysimääräistä korvaamista, rakenteellinen samankaltaisuus tarjoaa potentiaalisen korvausreitit menetettyjen markkinoiden tilalle. Erityisesti seuraavat toimialat ja tuoteryhmät näyttäytyvät potentiaalisina vientialueina:

- Rakennusmateriaalit ja -teknologia: Betonituotteet, eristeet, ikkunat, ovet, katemateriaalit sekä energiatehokkaan rakentamisen ratkaisut ovat keskeisiä, kun vaurioituneita rakennuksia korjataan ja uusia rakennetaan EU-standardien mukaisesti.
- Energia ja ympäristöteknologia: Uusiutuvan energian ratkaisut (aurinkopaneelit, lämpöpumput, älykkäät ohjausjärjestelmät), sähköverkkokomponentit ja energiatehokkuutta parantavat teknologiat ovat vahvassa kysynnässä Ukrainan siirtyessä kohti hajautettua ja kestävää energiainfrastruktuuria.
- Koneet ja laitteet: Rakennus-, logistiikka- ja tuotantolaitteet, erityisesti korjaus- ja jälleenrakennustyöhön soveltuvat koneet, ovat kriittisiä investointikohteita.
- Vesi- ja jätehuoltoratkaisut: Putkistot, vedenkäsittelylaitteet, jätehuollon logistiikka ja kierrätysjärjestelmät tukevat infrastruktuurin uudelleenrakentamista ja kestävää kaupunkikehitystä.
- Terveysthuollon ja koulutuksen teknologia: Sairaalakalusteet, lääkintälaitteet, digitaaliset oppimiskorjausratkaisut ja koulutusvälineet tukevat sosiaalisen infrastruktuurin uudistamista.
- ICT ja hallinnon digitalisaatio: Ukrainassa on vahva tarve julkisen hallinnon ja palveluiden digitalisointiin, mikä avaa mahdollisuuksia suomalaisille ohjelmisto- ja tietojärjestelmätoimittajille.

FINNVERA

Mauri Kotamäki, pääekonomisti
etunimi.sukunimi@finnvera.fi

X: https://twitter.com/Mau_And

LinkedIn:

<https://www.linkedin.com/in/maukka/>

Anni Koskinen, ekonomisti
etunimi.sukunimi@finnvera.fi

www.finnvera.fi